

TELEGRAFUL ROMÂNUL.

Telegraful este Duminică și Joi, la fie-care două săptămâni cu adausul Foisioarei. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditorii foiei, preafara la 3 r. poște cu bani gata prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Prețului prenumeratiunii pentru Săbiu este pre anu 7 fl. v. a. iar pre o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 19.

ANULU XXV.

Săbiu 618 Martiu 1877.

(trajecelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. și tier streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inserțiile se platescu pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Responso.

În nrulu din urma alu foiei noastre publicam și noi adresă fratiloru brasioveni către Escel. Sea Archieppulu și Metropolitulu nostru în obiectulu cunoscutu. Acum, recercati din alta parte, ținemu a fi ecuitabilu a publică și respunsulu datu la adresa, care e urmatoriulu:

Nr. 3 Res. Multu stimatului Domnu Diamandi Manole, comerciantu în Brașiovu.

Multu-stimate Domnule,

Fiule în Christosu Preaîubite!

Consciu detorintieloru chiamarei mele archipastoresci fatia de impregiurarile, între cari emiseiu cerculariulu presidialu din 1 Ianuariu a. c. Nr. 1. amu asteptatu cu viua interesare să audu resunetulu, ce-lu voru fi produsu svaturile mele la credintiosii de sub archipastori'a mea, er' mai alesu la acea clasa, carea dupa gradulu culturi se afla în stare de a poté cuprinde bine tota însemnatatea obiectului și a face sēma cu tōte impregiurarile actuali.

Intieleginti'a noastră grupata într'unu numeru considerabilu la Brașiovu, precum a escelatu totu-deun'a prin concursulu ei la lamurirea cestioniloru de interesu comunu, asiă și asta data a fostu la loculu primu cu adresă prezentata aici la 3 Februaru a. c. referitōria la cerculariulu provocatu, carea abstragundu dela valōrea ei intrinseca, mi-a fostu binevenita mai alesu pentru acea: căci eu, ca celu ce totu-deun'a amu fostu și sum pentru libertatea convingerei și a manifestarei convingeriloru, amu aflatu cu placere din acea adresa, că coreligionarii, frații și fiii mei sufletesci, arēta și ei în fapta iubirea acestei libertati.

Dar precum la emiterea cerculariului meu amintitu nu amu avutu și nu amu potutu avē intentiunea, de a superā pre credintiosii de sub archipastori'a mea, și a le vatemā sentimentele loru bune: asiă nici acum nu sumu, nici potu fi condusu de atari intentiuni, cându me afli necesitatu a petrece amintit'a adresa cu unele reflecțiuni, cari au de scopu a sustienē adevăratulu sensu alu cerculariului meu, fatia de unele interpretari sinistre, ce i s'au datu în acea adresa.

Înainte de tōte trebuie să observu: că de-si proprie nu se țiene de chiamarea unui archiereu a luā de obiectu alu instructiuniloru sale pastoralu cestioni politice, — precum acēst'a o amu exprimat și în cerculariulu meu: totuși în casuri estraordinarie, cându cauta să fia vorb'a de consolidarea statului publicu pe base firme și multumitōrie pentru toti, — nu se pōte dice, și nici că s'a disu vre-odata în viēti'a poporului nostru din Transilvani'a; că archiereulu se cobōra de pe scaunulu seu archierescu, va să dica: se degradeza atunci, cându condusu de ingrigiri pentru binele și viitoriulu credintiosiloru sei, iā parte activa la discusiuni de natura politica si se semte chiamatu a impartasi la ai sei invetiaturi și sfaturi fundate pe invetiatur'a apostolica și pe impregiurarile actuali.

Pare a fi menita să trecă de picanta introducerea din adresa, unde se dice: că „capulu bisericescu a începutu a se interesā de binele și siguranti'a fiiloru sei sufletesci”; eu înse consciu de trecutulu meu, trebuie să observu: că interesarea pentru binele biserice și alu natiunei mele mi-a fostu în tōta viēti'a uniculu elateru alu tuturor lucrurilor mele, nici n'amu avutu cându-va în vedere afara de acēst'a alte interese, cu atātu mai putienu interese personali; dēca totuși tempulu archipastoriei mele de aici la vedere încă nu a potutu produce rezultate, care să pōta corespunde deplinu dorintiei mele și ai publicului: la acēst'a caus'a nu a fostu lips'a de interesare, ci greutătile multe, cu cari amu avutu și încă totu mai amu a me luptā în stadiulu de astadi alu desvoltarei trebiloru noastre bisericesci.

Este o retacire regretabila, a deduce din cunoscutulu cerculariulu contrariulu celorlu scrise într'ensulu, adeca a deduce: că eu asi fi constatatu în cerculariulu meu: că între poporulu nostru aru esistā agitaciuni în contr'a intereselor patriei, și pentru acea a-si fi datu admonitiune credintiosiloru de sub archipastori'a mea. Nu este acēst'a spiritulu, nici nu suntu acestea cuvintele cerculariului meu. Cine-lu va fi cetitu cu atentiune și nepreocupatu, acēl'a va fi trebuitu să afle: că cerculariulu pune în vedere la altu locu caus'a releloru, și face numai atenti pre credintiosii nostri la continuarea atitudinei sale loiali, la ferirea loru de agitaciunile, ce s'aru putē nasce în combinare cu miscamintele politice din vecinatatea monarchiei noastre, și tōte cele cuprinse într'ensulu au fostu numai svaturi preventive, prin care să se evite esacerbarile și sporierea releloru, de cari suferimu.

A vorbi deci din incidentulu cerculariului meu de informatiuni necesare, de documinte triste pentru istoria, de admonitiuni fara cauza, de nota de infidelitate și de alte ca acēstea, nu însemnēza altu-ceva: decatu a dā expresiune drastica unei emotiuni purcese din usoritatea, cu carea s'a cetitu cerculariulu meu, din presupuneri și preocupari, la cari pōte a mai contribuitu pe sub mana chiaru și vointi'a rea din partea altor'a, cari se conduc de ori-ce alta, numai nu de adevărat'a interesare pentru armoni'a dintre organele și elementele bisericii noastre nationale.

Mai multu decatu tōte altele me pune la uimire pledarea, ce o face adresă mentionata pentru unu articulu cunoscutu din „Telegrafulu Românul” dela finea anului trecut. De voru fi cetitu respectivii cu cata-va atentiune cerculariulu meu, voru fi trebuitu să afle insisi: că acēl'a necumu să fia combatutu în tōta estensiunea sa articulu din numit'a fōia, ci din contra, i-a datu apretiare, caracterisandu-lu de „unu articulu scrisu de altminte cu multa cunoscentia a impregiurariloru”. A combatutu înse cerculariulu meu „unele pasagie, care luate în sensulu loru literariu ataca basele statului publicu, întregitatea și constitutiunea lui” și ca atari „stau în contrastu cu atienut'a noastră”, prin unmare „nu suntu expresiunea sentiului comunu alu poporului nostru”.

Spre lamurirea acestor'a vedu că

e de lipsa să punu aici în citatiune respectivele pasagie din mentionatulu articulu, care sutu urmatoriile:

„...dupa celea întemplate dela 1867 încōce ne vedemu într'o situatiune sa nu ținemu, să nu putemu țienē multu la Ungari'a.”

„Da, amu fostu și suntemu nepreteni ai Ungariei, pentru că Ungari'a ni a fostu și ne este vrajmăsie.”

„...noi ținemu, la imperatia, și ținemu, pentru că avemu pentru ce.”

„...dēca astadi amu fi chiamati a luptā pentru Ungari'a, amu luptā din tōta inim'a, nu înse pentru Ungari'a, ci pentru habsburgi, nu pentru rege, ci pentru imperatulu nostru.”

„...noi ținemu la imperiulu habsburgicu, cu tōte că...; ținemu înse la acēstu imperiu, pentru că trecutulu ne lēga de densulu, și pentru că sperāmu, că în viitoriulu elu ne va creā condițiuni de desvoltare. Ungari'a nu ne a datu nimicu... noi nu o potemu sustienē, și dēca unu romanu le aru spune, că sustiene Ungari'a de astadi, se fia convinsi, că acēl'a e fatiarnicu ori isolatu.”

Acēstea suntu pasagiile, care eu le amu consideratu de „esorbitante” și le amu desavuat ca pre unele, cari ataca întregitatea și constitutiunea patriei; dar' le amu desavuat fara a atacā articulu în tōta estensiunea sa. Deci a nu face acēst'a osebite la cetirea cerculariului meu, însemnēza a nu pricepe, sēu a nu vōi a pricepe celea scrise într'ensulu. Si dēca intieleginti'a noastră din Brașiovu, subscriitori adresei, avendu în vedere acēsta deosebire, pledēza totuși pentru articulu mentionatu în tōta estinderea sa, adeca pledēza și pentru pasagiile citate: atunci în contr'a asigurariloru exprimate în adresa e constatatu: că densii au pasitu pe unu terenu politicu periculosu, pe care eu ca archiepiscopulu și metropolitulu loru nici candu nu me vōiu pune; atunci ei în celea cetatienesci nu suntu de o credintia cu mine; atunci eu dupa esperintiele și credinti'a mea potu asecurā pre ori și cine: că poporulu nostru, „multimea, pe carea se radiema la noi nationalitatea și biserici'a” semte în adevēru împreuna cu mine și cu noi toti greutatile, ce ne apasa: dar' cu privire la programulu depusu în citatele pasagie nu e de acordu cu subscriitori adresei.

Suntu altele în adresă intielegintiei noastre brasiovene, cari esprimu unele esperintie triste fatia de înterelele nationale ale poporului nostru, care esperintie nu sciū cine dintre omēni adevărului și ai sinceritētei le aru putē trage la indoiēla. Acelea suntu și trebuie să fia pentru toti adevăratii patrioti obiecte de ingrigiri seriose, dar' nu totu odata și motive pentru atacarea întregității și a constitutiunei patriei. Si precum din parte-mi amu facutu și până acum pe căile ce le amu crediutu mai corespundietorie, cele ce mi-au statu în potere spre delaturarea releloru: asiă nici în viitoriulu nu vōiu lipsi a mi face în acēsta parte detorinti'a. Dar' se nu se pērda din vedere: că în acēsta directiune e de a se lucrā cu poteri unite, și că acelea poteri, cari suntu încordate contr'a întregității și a constitutiunei patriei, nu potu fi trase în lucrare comuna spre realizarea justelor noastre pretensiuni.

Facu acēstea observatiuni la adresă intielegintiei noastre din Brașiovu atātu din stim'a, ce o amu avutu totu-deun'a către elit'a credintiosiloru biserice și spre lamurirea obiectului, la care acelea se re-

feru, sperāndu: că aceeasi stimabila intielegintia dupa considerarea acestor'a si-va formā concepte mai chiere despre tenōrea cerculariului meu, și va respectā de asemenea cu mine marginile terenului, pe care avemu a lucrā spre a ni creā în viēti'a publica conditiuni mai demne de unu poporu ca noi. Pentru acea Te recercu pre Multu-stimata D-Ta, ca pre celu subscrisu la loculu primu în adresa, să binevoiesci a comunicā și celorlu-lalti confrati, fii ai mei sufletesci, chiarificările acēstea, pe langa care dorescu să fia toti și fiesce-care asecurati de adevărat'a iubire și distins'a mea consideratiune.

Săbiu, la 3 Martiu, 1877.

Mironu Romanul,

archiepiscopu și metropolitu.

Cultur'a magiara.

II.

(Fine.)

Esteticesce magiarii au facutu mari progrese. Dar' ce folosu de estetica, dēca limb'a și gustulu au perdutu timbrulu nationalu, dēca adevăratulu magiaru nu mai pōte scrie pe gustulu natiunei sele, ci trebuie se sa lase terenulu literaru acelor'a, care nu suntu decātu magiari declarati? Sa ia origine o colectiune din cei din urma trei ani ai diuariului „Hon”, redactatu de către insusi dlu Iokay, sa-si adune dintr'ensulu notiēle literare și recensiunile, și se va convinge, ca eu nu dicu decātu ce mereu s'a disu în organulu romantierului magiaru. Dela anulu 1866 nu s'au ivitu pe terenulu literariu alu magiariloru decātu epigoni. Singuru Toth Ede mai pastrēza originalitatea nationala și singura poesi'a „A Delibáb hóse” mai respira într'u cātu-va aerulu pustelor.

E de prisosu a intrā mai adencu în analis'a productiunei literare a magiariloru. Trebuie se sa ne multamim a ne fi incredintiatu despre faptul, ca acēsta productiune e aprōpe cu deseversire lipsita de originalitate. Germanii au o expresiune pentru caracterisarea unei asemenea productiuni: „Zeitungs-Futter,” — nutretiu pentru diuare. Abiă este într'ens'a ce-va vrednicu de a fi pastratu pentru generatiunile viitōre, și nu este nimicu, ce aru fi vrednicu de a fi imprumutatu de către alte popōre.

Nu vomu vorbi despre teatrulu magiaru, care nu este capabilu a se sustienē; nu vomu vorbi despre sculptura ori architectura la magiari, unde nu este; ne vomu margini numai a recunōsce, ca magiarii au avutu o patura de pictori, care nu au fostu lipsiti de originalitate și care au remasu într'u cātu-va straini în tiēr'a lor.

Constatandu lips'a de originalitate în lucrarea politica, scientifica literara și indeobsece în lucrarea sufletēscă a magiariloru, nu pretindemu a fi constatatu, ca acēstu poporu e incapabilu de ori-ce producere originala. Magiarii suntu unu poporu intelligentu și productivu, dar' unu poporu, care s'a lasatu a fi jignitu de către altii în desvoltarea sea frēsca. Consumandu și tōte puterile în politic'a zilnica, a trebuitu sa sufere, că altii sa lucreze pentru densulu. Numai astfelu a devenitu deocamdata incapabilu; dēca se va urmă înse totu cum s'a urmatu în cei din urma diece ani,

atunci, mai înainte ori mai tardiu, va trebui să devină cu deservire incapabil.

Pentru noi, cel puțin la acestu loc, e indiferent, cum voru urmări magarii de astăzi înainte. Să fim înse convinsi, că deocamdata sunt lipsiti de puterea etică, pre care unu popor trebuie să aibă spre a pute înfrânți asupră vietii etice a altor popore. Nu sunt unu popor capabil de vr'o misiune, care privește pe alte popore, ci unu popor menit a se conserva, deca mai este înr'ensul destulă trănicio. Alătura cu acestu popor noi vomu remanea, ce suntemu, numai deca vomu ști să ne ferim de primejdiele, de care elu nu s'a știut.

III.

Imperiul habsburgic cu deosebire prin tierile se delat resaritu, a fostu menit a răspândi cultură în orientu și a fostu, pentruca avea puterea spre a o răspândi. Dar' acestu imperiu nu înțelegea misiunea, cum o înțelegea magarii; elu nu se credea menit a răspândi o anumită cultură și prin mijlocirea unui anumit elementu, ci elu 'și dicea: eu voiu da dezvoltare firăscă serbilor și croatilor spre a răspândi printr'ensii cultură la slavii din Turci'a; eu voiu da dezvoltare firăscă boemilor spre a răspândi printr'ensii cultură la slavii de nordu; eu voiu da dezvoltare firăscă românilor din Carpati spre a răspândi printr'ensii cultură la românii de preste Carpati. Înțelegându-si astu-feliu misiunea, imperiul habsburgic a fostu în societatea europeană unu adevăratu organu civilisatoriu. Pentruca sa nu vorbim de înfrângerea boemilor spre mișcarea nopți, vomu începe constatandu că temeliele civilizației, căta e astăzi pe peninsulă balcanică, sunt asediate de către nise omeni, care au fostu creați în Austri'a. Si ce felu de omeni au fostu acei'a, care au reasediat vieti'a din Moldov'a și Munteni'a pre temeliele naționale? Celu dintâiu învătătoriu din tier'a romană, întemeitoriu colegiului St. Sav'a, în care s'au prăsit cele dintâie mlaștite ale epocii naționale și în loculu cărui'a astăzi e universitatea din București, acestu învătătoriu și prevestitoriu alu unei noue vieti, a fostu Lazaru, unu ardelenu creatu de către Austri'a. Si de atunci până astăzi multi ardeleni, ungureni ori banatieni au trecut muntii spre a împărtași fratilor cunoscintele, ce adunase sub povătuirea unei ocăruii întiepte. Cei dintâie profesori dela universitățile române, dela licee și alte asediaminte de învătamentu au fostu misionari ai Austriei: Barnuti, Maiorescu, Papiu, Laurianu, Micle, Suciu, Florianu, Nestoru, Macsimu, Cice'a și alte sute, care au fostu și sunt propoveditori ai luminilor în tierile române. Chiaru și la Maiorescu, fiulu, care a produsu salutară revoluțiune de idei în vieti'a României, Ardélulu are unu dreptu, de care este mandru.

Dar' s'au trecut vremile, în care Ardélulu putea să producă apostoli pentru români. Astăzi amu ajunsu într'atât'a, încât noi trebuie să cautăm a ne lumina din Români'a; astăzi nu Ardélulu este menit a răspândi cultură în Români'a, ci Români'a este menită a face pre români din Austri'a partasi de rodurile muncii se sufletești. Magarii nu si-au înțelesu misiunea; Ungari'a nu a știut să funcționeze în loculu Austriei: astfelu s'au mutat punctele de gravitațiune din apus în orientu și astăzi unu frătii nostri de preste Carpati privescu spre noi, ci noi suntemu siliti a privi spre densii. — Acest'a e rezultatul înaltei politici magiare.

Noi avemu stelpii, de care ne radiemăm: „Column'a lui Traianu“, „Convorbirile literare“, diece tomuri din Alexandri, alte diece din Bolintinu și ierăsi alte diece din Radu-

lescu, apoi Maiorescu, Odobescu, Hasdeu și alti tineri și betrâni, care 'și urmădie lucrarea si de dragulu nostru. Radiemati de acesti stelpi, cu linise sufletăscă privim în viitoriu. Amu dorim înse să știm, deca magarii sunt hotărâti a urmări totu cum au urmatu diece ani de dile? deca credu ori nu credu de cunștință a pune pe Ungari'a în loculu Austriei? deca voru ori nu voru să renunție la misiunea civiliza-torie în folosulu Ungariei? în sfersitu, deca mai sunt ori nu mai sunt dispuși a-si face iluziuni desierate?!

Acest'a se va aștepta numai decătu, după ce situațiunea se va fi lamuritu. Deocamdata așteptăm! I. S.

Revista politică.

Ministrulu presedinte Tisz'a a răspunsu în ședinți'a dela 14 Martiu la optu interelatiuni. Pentru astădata nu ne permite spatiulu a vorbi mai pre largu despre densele. Atin-gemu ca la interelatiunea lui Politu, pre carea o împartăsimu publiculu numai astăzi, a răspunsu ministrulu în tonu diplomaticu, afirmandu că în Ungari'a nu suntur turcofilii de acei'a, cari să dorăscă suprimerea raialeloru și că politică Austro-Ungariei este pentru susținerea păcii și îmbunătățirea sortiei creștinilor din orientu.

În cercurile parlamentari dincolo de Lait'a este unu procesu în dezvoltare, a cărui rezultate încă nu se pot defini. Clubulu progresistiloru s'a sporitu în dilele din urma pre socotăla altor fracțiuni din senatul imperialu la 70, pre cându celelalte două cluburi la olaltă nu numera mai multu decătu 120 membrii. Obiectulu în giurulu cărui'a se dezvoltă procesulu din cestiune este schimbarea legii privitoare la delegatiuni.

Cestiunea orientala este legata astăzi de persón'a respective de celtoriele generalului Ignatieff. O telegrama de vineri datata din Londonu ne spune că Ignatieff a sositu acolo. Evenimentulu acest'a s'a explicatu de mai multe diurnale că unu evenimentu vestitoriu de pace, cu toate cu telegrafulu a răspândit alaltă-ieri scirea în lume, că Rusi'a si-a terminatu mobilizarea și a pus în picioru unu milionu de soldati. Din contrastulu acestor semne, cei mai multi, deducă că toate încercările diplomatice de până acum voru remane fără de rezultatu pacinicu și ultimă ratiune va fi resbelulu.

Din Constantinopole se scrie că lumea turcăscă este foarte dispusă a se bate cu rusii. Șieic-ul-islamulu, se vorbește, a propus sultanulu o fetva în care resbelulu cu rusii este înfatisiatu dreptu de unu mandatu alu legii.

Pacea cu Muntenegru încă nu e făcută. La 21 Mart. expira terminulu armistițiului. Muntenegrenii se pregătescu asiă dăra a respinge pre turci deca ii voru atacă. Revoluțiunea în Bosni'a încă nu e stinsă.

Episod din diet'a Ungariei.

În ședinți'a casei reprezentative dela 28 Februaru n. s'a petrecutu ierăsi unulu dintre acele incidente neplăcute, de cari diet'a tierii nu a prea fostu lipsită mai alesu dela fusiune încocce. Se șie deă că primu ministrulu Tisza venindu dela Vien'a și sioptinduse că se va face o demonstrațiune mare contr'a sea chiaru înainte dietei, pentru desastrele ce le au suferitu cu banc'a, a luat mesurile de lipsă pentru a preîntîmpina o eventuală demonstrațiune. Albert Nemeth din partid'a stângei extreme, cărei'a i se atribuiă inițiativă acelei demonstrațiuni tainuite, ia cuvântulu, pentru a arată cătu de vătămătoare sunt aceste mesuri ascunse fatia cu corpulu reprezentativu. Elu începudu a istorisi cum a descoperitu aceste mesuri dice:

On. Casa! Cându voiamu să intru în sala la deschiderea ședinției, aflai dela mai multi colegi-deputati, că în cas'a vecina s'au internatu politia înarmată, trabanti pedestri și calareti. (Miscare). Marturisescu, on. casa, că nu credeam acest'a, dăra mergendu cu coleg'a-meu Franciscu Nagy în curtea școlei de ecuitatiune ce se afla în apropiere amu vedutu acolo în deretru o trupa — mascată prin zidulu din dosulu edificiulu — și amu numeratu douăzeci trabanti înarmati calareti și în fruntea lor pe șeful sentinelei. (Strigări din stâng'a estreme: scandalu!) Eu amu întrebatu pe șeful sentinelei (ilaritate în drépt'a. S'audim! s'audim!) —

Cine a învătatu în vechi'a școlă a Ungariei că mine, cine si-a pastratu înainte tribunaleloru martiali și că ablegatu curagiulu barbatescu, pe acel'a lu supera mai multu acestă mesura deătu pe domnulu ex ministru. (Lud. Tisza vrea să vorbescă). Mai tardiu, acum amu eu cuvântulu.

Presedintele: Me rogu s'ascultati pe oratoru, căci întrevorbirile producă numai întaritare.

Alb. Nemeth (continuându): Amu întrebatu pe șeful sentinelei, deca densii se obicinuescu a țiené exercitări de ecuitatiune în curtea școlei de ecuitatiune, căci mai bucuros voiamu să credu acest'a decătu altu ce-va. Elu 'mi răspunde: „Nu, dle, noi suntemu comandați aci pe durat'a ședinției de aci.“ Esindu din pórta amu vedutu acolo unu policistu în pozițiunea de vedetta, în fatia cu altu policistu ce stă la padia în cornu; acest'a ierăsi corespondă cu altu policistu înarmatu ce stă lângă sal'a ablegatiloru. Eu nu șiamu deca într'o asemenea postare tactică a organelor polițienesci se manifesta acea precauțiune, de care până acum în Ungari'a, pre cătu știu eu, în restempulu de diece ani nu a avut lipsă nici unu presedinte alu casei reprezentative. Mergu mai departe. Întrându împreună cu coleg'a-meu deputatu Fr. Nagy în cas'a vecina a lui Degenfeld, nu amu aflatu nimic; întrebându însă, deca cum-va în a două curte se afla policisti ascunși, mi-se răspunde, că într'o remisa de cara astépta douăzeci de policisti înarmati. (Strigări în stâng'a: Infamă!)

Înainte de a me pronunția asupr'a acestor lucruri întrebă pe presedinte, deca densulu a făcutu aceste dispozițiuni?

Presedintele: Potu răspunde îndată la întrebare. Mie 'mi anunțase cwestorulu casei la începutulu ședinției (S'audim!), că din caus'a disordinii ce s'a petrecutu pe galerii elu afla de lipsă a duplică sentinelele aici în casa. Eu din parte-mi amu luat acest'a spre sciință pentru că sum responsabil, că în casa sa nu se întemple vre-o disordine. Că s'a asediatu pe strada militari, eu nu știu, din partemi eu nu amu dispusă nici cu unu cuvântu asemenea mesura.

Alberth Nemeth: Sum liniscitu prin răspunsulu prea stim. domnu presedinte, căci primulu organu ce se îngrijesce de susținerea ordinii e firescu domnulu cwestor. Cred că nu trebuie să întrebă de locu pe domnulu cwestor, căci și densulu 'și va da sémă și asiă vomu trebui să mergemu dela Petru la Paulu până vomu ști care e caus'a acestei dispozițiuni. Șeful poliției care, cum e cunoscutu, nu e membru în cas'a magnatiloru, totuși țiené „silbak“ pe galeri'a magnatiloru, pentru a ști cându are să dea ordinulu. (Ilaritate).

Cându amu intratu (în camera) amu îndreptatu domnulu ministru pres. o întrebare, la care densulu 'mi răspunde, că nu șie nimic de o asemenea dispozițiune, dar' eu dorescu că să se erueze lucrulu, să ajungă la cunștință casei ablegatiloru, cine sunt acele miserabile tereituri cu simțiminte de sclavi (Aprobare viuă

în stâng'a estreme), cari nu se sfiescu și nu înrosiescu a-si câștigă merite pe o cale atât de infamă. (Aprobare viuă în stâng'a estreme; miscare în centru).

Ministru presedinte Tisza: On. Casa! Eu cred că dlu deputatu nu s'a adresatu cu întrebarea sea la loculu competentu, pentru că presidiului i compete susținerea ordinii numai între marginile camerei. Cându se facu atari dispozițiuni polițienesci, să se adreseze densulu cu interelatiunea sea ministrulu de interne. Dar' eu rogu pe dlu deputatu din capulu loculu, că înainte de a se lamuri afacerea, să nu se folosescă de espresii defaimătoare fatia cu oficialii statulu.

Cwestorulu Kovach întaresce descoperirile presidentulu Ghyczy.

Alb. Nemeth dice, că va prezentă interelatiunea la tempulu seu.

Cu aceste afacerea s'a resoltu de ocamdata.

În ședinți'a dela 3 Martie facu Polit o interelatiune în caus'a orientale, pe care o reproducem împreună cu motivarea la altu loc. După densulu veni Alb. Nemeth pentru a-si împlini promisiunea dată în ședinți'a din 28 Februaru.

Nemeth nu voiesce a-si motivă mai pre largu interelatiunea sea, pentru că a amintitu deă cele de lipsă în ședinți'a dela 28 Febr., crede însă necesaru a respinge unu atacu ce s'a făcutu asupr'a partidei și a persóniei sale într'unu diurnalu și în camera. O fôia mare ungurăscă a comunicatu, că măsurile polițienesci amintite s'au luat pentru a preîntîmpina o demonstrațiune pe strada ce voia să o aranjeze partid'a oratorulu. Oratorulu respinge simplu acest'a incriminare în numele partidei sale. Cătu pentru persón'a sea, oratorulu se provôca la loialitatea colegiloru sei ablegati, deca densulu — abstragându, că cându aru voi să aranjeze demonstrațiuni, aru trebui să-si depună mandatulu seu dietalu, — e în stare a înscenă o demonstrațiune contr'a unui omu, a cărei mână o strînge pe totă diu'a de 20 ani încocce. Espunendu toate eventualitățile și modalitățile unei atari demonstrațiuni, oratorulu cetesce urmatore interelatiune:

În conformitate cu întrebarea ce o amu făcutu în ședinți'a dela 28 Februaru în caus'a policistiloru înarmati postati în casa și împregiurulu ei și conformu cu enunțatiunea ministrulu de interne, întrebă pe acestu d. ministru: 1. Spre ce scopu si cu alu cui ordinu s'a luat aceste mesuri polițienesci? 2. Consentiesce densulu și acum cu acelea și mai aproba-le?

Primu ministrulu Tisza desfășurându motivele pentru cari policistii au fostu internati prin casele din apropierea dietei, asiă cătu d-lu dep. Nemeth a avut mare ostenela până ce i-a aflatu, dice: Șefulu de politia i s'a comunicatu sér'a în 27 Februaru din o parte acreditată, că în mai multe cafenele și localuri de petrecere s'au auditu vorbindu-se, că la deschiderea ședinției casei reprezentative în 28 Februaru, se voru face la pórta de intrare a dietei demonstrațiuni și insultări asupr'a unor particulari.

Eu nu știu dăra totuși sum convinsu, că nime în acest'a casa nu va aprobă că ori si care, fia elu ministru presedinte seu ministru, cându pentru a-si împlini datorința sea vine în camera, să fie insultatu prin demonstrațiuni pe strada. (Strigări: Asiă e!) Capitanulu cetăției audindu că se țienu atari cuvânturi în localurile numite, a creditu de a sea datorința de a luă mesuri pentru că, deca întentiunea amintită există în faptă, poliți'a să fie în stare a-si împlini prim'a sea datorință: susținerea ordinii. (Aprobare în drépt'a). Si cum a făcutu elu acest'a? Asiă, că în locu de a postă forti'a poliției pe drumu, și

de a împedecă astfel comunicatiunea publicului său de a provoca chiaru intaritare in publicu, elu dupa obiceiulu din Angli'a a intogmitu lucrulu astfelu, ca politi'a s'a postatu in apropierea locului respectiv, asi'a ca nefiindu vediu de nimene, ea nu puté provocá disordini, dara la casu de lipsa putea fi indata la indemâna.

Eu credu ca nu-i se pôte face organului politianescu respectiv nici o imputare pentru ca 'si cunósce datorintiele sale. (Aprobare in drépt'a). Cátu pentru asertiunea dlui deputatu ca s'a comandatu o fortia atátu de insemnata, eu sum convinsu, ca, déca politi'a voiesce sa procéda in modu umanu si crutiatoriu, cum se si cuvine, déca ea intr'adeveru voiesce a evitá atacuri si insultári asupr'a particulariloru, ea are neaperata lipsa de a se ingrigi de presentia unui numeru corespundietoru, cáci numai astfelu forti'a ei va puté evitá usioru ori ce conflicte ce s'aru ivi, pentru cari alt-feliu aru puté patimí cei nevinovati. (Aprobare in centru).

Standu lucrulu astfelu, siefulu politiei nu merita nici o mustrare.

On. Casa sa-mi permita o rogare, resp. o admonare cátra toti membrii si cátra dlu deputatu. In fie care tíera suntu unii ómini, desi putieni la numeru, cari staruescu cu intentiune a tulburá linistea publica. Dara tocm'a pentru acést'a li succede numai areoriacést'a staruintia; dar' cându alte elemente ce de altmintrea nu suntu tocm'a amicii disordinei, pentru a-si realisé unulu său altu scopu care pre lángha medilócele corecte e iertatu, incuragiéza prin indulgentia său prin aparare esagerata elementele disordinei, atunci firesce ordinea nu se tulburá prin acei ce si-au propusu a o tulburá, ci ea s'aru puté periclitá prin indulgentia, asi'a dicendu prin partinire si acést'a nu aru fi in folosulu acelor'a ce prin indulgentia loru au promovatu disordinea pentru alte scopuri, ci in folosulu acelor'a, alu cároru scopu pronuntiatu erá desfiintierea ordinei. (Aprobare in centru si in drépt'a).

Rogu deci pe onorat'a casa cá sa lupte cu arme parlamentari ori de ce natura aru fi acestea. D-vóstra aveti dreptulu deplinu, de a ne alungá, déca va succede — chiaru in terminu de un'a óra din positiunea nóstra — si pentru acést'a nu va plánge nime, — dara ve rogu sa ne stati intr'ajutoriu, sa priveghiatu cu noi, cá sórtea Ungariei sa se decida prin lupta parlamentara, constitutionale, dara nu prin demonstratiuni pe strada. (Aprobare viua si generale). Rogu pe on. casa sa ia respunsulu meu la cunoscintia.

Alb. Nemeth declara, ca ia spre sciintia respunsulu ministrului presied. (aprobare) si-lu róga cá sa mai modereze putienu zelulu celu prea mare alu politiei.

Respunsulu se ia unanimu spre sciintia.

Er. Simonyi interpeléza pe ministrulu presied. ca cându are de cugetu a subterne protócele de complanare cari suntu terminate, inaintea camerei pentru a putea fi studiate pâna la tempulu desbaterei.

Cu aceste s'a terminatu siedinti'a.

Discursula deputatului Dr. Polit

(Din siedinti'a dietale dela 3 Martie a., c. cu care si-a motivatu interpelatiunea sea de spre positiunea monarchiei nóstre in cestiunea orientale.)

Onorata Casa! Despre positiunea ce o are Austro-Ungari'a in cestiunea orientale, nu pôte incapea nici cea mai mica indoiéla. Positiunea ei e cuprinsa in acte diplomatice invederate cari eschidu ori-ce indoiéla. Aceste acte diplomatice suntu: not'a de reforme a cont. Andrassy din 30 Decembre 1875, memorandumulu dela Berlinu din 15 Maiu 1876 si in protócelele conferintiei din urma dela Constantinopole. In aceste acte positiunea monarchiei in cestiu-

nea orientale e precisu marcata. Din positiunea acést'a deriva, ca Austro-Ungari'a nu sta nici pe departe alaturea cu Turci'a contr'a Rusiei, ci din contra alaturea cu Rusi'a contr'a Turciei. Acést'a emana mai din fiecare siru alu acestoru acte. (Contradicere in centru.) Not'a de reforme a contelui Andrassy incepe in modulu urmatoriu (cetesce): Cele trei state, Austro-Ungari'a, Rusi'a si Germani'a, comunicandu-si parerile loru imprumutate, au convenitu a seversí impreuna oper'a de pacificare. "Not'a dice dara, ca Austro-Ungari'a se afla in deplinu acordu cu Rusi'a si Germani'a. Not'a dice mai departe: „In urm'a unei comunicári intime de idei intre noi si cabinetele de Sct. Petersburg si Berlinu —.“ Deci not'a ne spune, ca raportulu reciprocu nu numai e amicabile ci si intimu. Pe urma not'a se sfersiesce asi'a: „Acést'a e ferm'a convictiune, emanata din o comunicare de idei intre cabinetele de Austro-Ungari'a, Rusi'a si Germani'a.“ De aci putemu vedé ca monarchi'a nóstra purcede in deplinu acordu cu Rusi'a si Germani'a. Memorandulu din Berlinu merge si mai departe decâtu not'a de reforme a lui Andrassy. Memorandulu cere nu numai reforme ci si garantii.

Si anume Austro-Ungari'a se ingagiéza deodata cu Rusi'a, ca prelángha actiunea diplomateca va aplicá si alte mijlóce, cáci memorandumulu se sfersiesce in modulu urmatoriu: „Trecendu intr'aceea terminulu armistiului fára de a se fi realisatu scopulu nesuintieloru puse in perspectiva de cátra puteri, cele trei curti imperiali suntu de parere, ca va fi de lipsa sa se dea actiunei loru diplomatice sanctiunea unei intimitati (entente) in fatia cu mesurile de executatu ce se voru recere in interesulu pácei generale, pentru a oprí reulu si a împedecá desvoltarea lui.“

Austro-Ungari'a se obliga prelángha acést'a si la alte mijlóce decâtu suntu cele ale actiunei diplomatice.

Este cunoscutu, on. casa, ca déca Angli'a aderá atunci la memorandumu, conferinti'a din Constantinopole erá de prisosu. Aceea ce s'a petrecutu in conferinti'a intrece, cum e sciutu, aceea ce e indicatu in memorandumu.

Cátu pentru monarchi'a nóstra, noi aflámu pre ambasadorulu contele Zichy pe partea ambasadorului rusescu. Contele Zichy tiene dóue discursuri mari cá si Ignatieff si Salisbury, dara elu totu-déun'a 'si da asentimentulu seu la declaratiunile ambasadorului rusescu.

Pre basea actelor diplomatice ce tocm'a le amintii, sum indreptatitu, on. casa, cáta vreme guvernulu nu me va convinge despre contrariulu si cáta vreme domnulu ministru presiedentu nu va respunde negativu la interpelatiunea mea, — a considerá pe Austro-Ungari'a cá standu nu numai intr'o relatiune amicabile, ci chiaru intr'unu raportu de aliantia cu Rusi'a. Dar' eu mergu mai departe, si afirmu, ca Austro-Ungari'a a luatú initiativ'a la acea ce propriaminte voiá Rusi'a si ce e o idea vechia a Rusiei in cestiunea orientale. In dreptulu internatiunale europeanu esista unu principiu ce e fôrte respectatu. E unu principiu cardinalu fundamentalu in dreptulu internatiunale europeanu, ca nici unu statu nu e indreptatitu a se amestecá in afacerile interne ale altui statu. Rusi'a a afirmatu totu-déun'a ca acestu principiu de neinterventiune nu se pôte aplicá la Turci'a. Not'a de reforme a contelui Andrassy a datú espressionu tocm'a acestei idei a Rusiei. Procedur'a contr'a Turciei s'a inceputu cu not'a de reforme si se continuá prin garantiile din memorandumulu dela Berlinu, pâna ce lucrulu veni in urma in conferinti'a dela Constantinopole acolo

ca voiau sa puna pre Turci'a sub curatelă.

Dara procederea fatia cu Turci'a e instructiva si in alta privintia. Ea ni da dovada, ca, déca unu statu 'si cladesce intregru sistemulu seu pe dreptulu de cucerire si alu domniei de rasa, déca unu statu in patim'a órba de rasa sparge tóte barierele moralei, fatia cu suditií sei proprii, se afla factori si mai puternici, cari restituiescu moral'a vatamata in drepturile ei. Crudimele din Bulgari'a, cum dise lordulu Derby, a stricatu Turciei mai multu decâtu pierderea unei batalii mari din partea acesteia.

Dupa tóte cele ce s'au petrecutu in Turci'a, dupa opiniunea publica ce s'a formatu in Europ'a despre Turci'a, aru fi o nebunia, numai a si cugetá ca Austro-Ungari'a va intrá intr'o aliantia cu Turci'a.

Opiniunea publica din Europ'a asupr'a Turciei s'a schimbatu fôrte tare, asi'a ca mai inainte abiá ne puteamu inchipuí o asemenea schimbare. Nu de multu cetisemu unu raportu de unu raportoru englezu intr'unu diurnalu englezu, care se esprimase in modulu urmatoriu:

„Ca elu nu cunósce o vatemare mai mare pentru Angli'a decâtu cându turcii aru cutediá a mai sperá, ca Angli'a i va spriginí.“ Dara acést'a nu e numai parerea individuale a unui raportoru englezu. Nu de multu, credu ca cu ocaziunea desbaterei in parlamentu asupr'a adresei, amintí unu oratoru conservativu de „constitutiunea“ turcesca. Acést'a produse unu risu atátu de mare si generalu, încátu oratorulu abiá mai potú continuá cu discursulu seu. (O voce: De constitutiunea rusésca nu putemu nici macaru ride.) Europ'a e aprópe de acordu asupr'a valórei constitutiunei turcesci. Cându se publicá acést'a constitutiune in Turci'a, turcii erau tare ingrigiati, ei diceau, noi, cari suntemu in minoritate, vomu remané in minoritate si in adunarea imperiului si ghiaurii voru domni preste noi. Dara o fóia turcesca ii mangaiá si ii linisci dicendule, sa nu fia ingrigiati, ca constitutiunea turcesca e facuta asi'a, ca turcii, de-si suntu in minoritate, totusi in adunarea imperiului voru fi in majoritate. In fapta, notiunea constitutiunei e de natura fôrte elastica. Cu unu regulamentu de alegere mestesiugitu se potú dobandí tóte. Suntu constitutiuni cari in locu de a imbandí domni'a de rassa, din contra o potentiéza si o consolidéza.

Amintescu tóte aceste pentru a motivá a dóua parte a interpelatiunei mele (S'audimu!), pentru a relevá, in ce mare ratacire se afla toti acei'a cari viséza de o prietenia turcesca.

Eu a-si trebuí sa vorbescu acum la o tema, care e fôrte criticu a o desvoltá in parlamentulu ungurescu. Si acést'a tema suntu simpatie turcesci. Trecu preste tem'a acést'a. Simpatie turcesci nici nu au lipsa de comentariu. A-si avé insa o modeste observare (S'audimu!). Cei mai mari dusimani ai Ungariei si ai poporului magiaru s'au bucuratu mai multu de peregrinarea junimei maghiare la Constantinopole. (S'audimu! S'audimu!)

Déca nu amu cunósce pe acesti juni cá magiari infocati, amu fi indemnatí a crede, ca ei au primitu unu mandatu din Moscú'a. (Strigári: Oho!). Eu dicu numai, ca asi'a se vede cá si cându ei aru fi primitu unu mandatu, pentru a compromite pe Ungari'a inaintea Europei. (Miscare, nelinisce, strigári: Destulu!)

Onor. casa, acést'a nu e numai parerea mea, ci si parerea multoru ómeni din Europ'a. (Strigári in centru: Acést'a e problematicu).

On. casa! eu sum de acordu deplinu cu domnulu ministru presiedentu cá ministru de interne, ca densulu nu a împedecatu acea demonstratiune, cáci manifestárele de simpatia atingu principiulu libertátei personalí. Nu

amu nici o obiectiune, ca s'au intemplatú aceste demonstratiuni, ca s'au dusu sabi'a la Constantinopole (o voce: acést'a a fostu fôrte bine), dar' onor. casa, libertatea personale cu manifestári de simpatii trebue sa aiba in statumargini, cându ea vatemala simtiemintele la clase, societáti religiuari si semintii intregi. Ca s'au facutu in genere demonstratiuni, despre acést'a nu vorbescu, dar' ca sabi'a de onóre a fostu espusa mai multe dile in capital'a Ungariei (o voce: acést'a a fostu fôrte bine), ca s'a facutu cu ea o processiune pe strade, togm'a intr'unu momentu cându ambasadorulu Austro-Ungariei in Constantinopole a primitu cele mai precise instructiuni, cá saia o positiune nu pentru ci contr'a Turciei, aici eu aflú o gresiéla din partea guvernului.

Tóta demonstratiunea a fostu propriaminte indreptata contr'a unei simintii, ai cárei membrii suntu in acelasi tempu cetatieni ai Ungariei. (Strigári: Contr'a rusiloru a fostu indreptata!) si unu guvernulu aru trebú sa fia mai pe susu de pasiunile de rassa; elu nu trebú sa admita acést'a specie de manifestatiuni — eu nu dicu demonstratiuni in genere —. Numai unu unicu casu potú se-mi inchipuescu, in care guvernulu aru puté fi indulgentu fatia cu astfelu de demonstratiuni, ba in care elu li-arú putea si spriginí, si acelu casu aru fi, cându amu avé cátu de putienu prospectu, ca monarchi'a nóstra va incheiá o aliantia cu Turci'a — dara despre acést'a nu pôte fi nici vorba. (Strigári: Pentru ce?) Ve voiu spune-o indata. Austro-Ungari'a ocupa unu locu respectabilu intre Germani'a si Rusi'a si nu-si va pune acést'a positiune in jocu pentru a spriginí pe unu statu ce nu se mai pôte tiené. Interpelatiunea mea cátra ministrulu presiedentu e acést'a:

Considerándu ca positiunea Austro-Ungariei in cestiunea orientale e marcata prin not'a contelui Andrassy din 30 Decembre 1875, prin memorandumulu dela Berlinu din 15 Maiu 1876 si prin declaratiunile dela conferinti'a din urma din Constantinopole, din cari deriva o procedere comuna si in forma de aliantia, a Austro-Ungariei, Rusiei si Germaniei fatia cu Turci'a;

Considerándu insa, ca in tempulu din urma s'au petrecutu in Ungari'a sub ochii guvernului ce a statu deplinu passivu, astfelu de demonstratiuni cari suntu in contradicere eclatanta cu politic'a orientale urmarita pâna acum de Austro-Ungari'a:

Intrebu pe domnulu ministru presiedinte:

1. Mai tiene Austro-Ungari'a in cestiunea orientale strinsu la acele principie cari suntú stabilite prin aliantia celoru trei imperati si cari si-au aflu espressionu in not'a contelui Andrassy din 30 Decembre 1875, in memorandumulu din Berlinu dela 15 Maiu 1876 si in conferinti'a din urma dela Constantinopole? Déca dá:

2. Apróba guvernulu ungurescu acele demonstratiuni turcofile cari suntu in stare de o parte a compromite politic'a orientale urmata de Austro-Ungari'a, de alta parte insa a vatemá simtiemintele natiunale ale milióneloru de cetatieni de limb'a slava din Ungari'a? (Strigári: Oho!).

Colectiune

de materii, relative la matrimoniu si divortiu in biserica gr. or.

(Urmare.)

XVIII.

Ce se atinge de procesu in trebi matrimoniali si resp. divortiali, acést'a materia recere tractate lungi, cu cari me voiu ocupá la alta ocaziune. In-drumezu pe lectoru la proiectulu meu pentru procedur'a asternuta sinodului

inca din an. 1873 si publicatu in „Telegrafu Romanu“ si aici amintescu pe scurtu urmatoarele:

Este principiu si praxa bisericesca, ca matrimoniulu numai prin sentintia judecatorésca, dupa premergerea unui procesu, se póte desfiintia séu anulá, afara de casulu intrárei in cinulu monachalu séu in demnitatea de episcopu.

Dreptulu de actiune compete de regula pártiei nevinovate. Minorenii si curandii actori au sa fia concomitati de parintii séu tutorii lor; insa acesti'a nu potu cere divortiu fára voi'a celoru dintáiu, fia-cárei actiuni are sa premérgea procedur'a admonitoré, chiaru si la adulteriu, dupa pracs'a bis.

O casatoria de nou incheiata, pe bas'a unei sentintie intrata in putere, nu se mai póte desface din caus'a primului procesu, déca aru fi sentinti'a si in eróre.

Este concesu divortiatiloru a se luá iérasu in casatoria, incheindu-se acést'a cá si cea dintáiu.

Este momentuósa deosebirea intre procedura in casuri de pribegire (cu presupunere de mórté), si in casuri de parasire fára cauza. Citatiunea edictala s'au cerutu, dupa legile civili, in ambe casuri (vedi Cod. civ. austr. §. 24, 113 si 115, pe tempu de 1 anu.) Insa in casulu presupunerii de mórté recere legea civ. (§. 112), cá pribegitul sa se dechiare totu odata de mortu, care dechiare fiesce trage dupa sine nu numai desfiintarea matrimoniului, ci si alte urmári de drepturi civili si politice.

Deórece acést'a modalitate din urma in procesele divortiali la noi nu se observéza, apoi aru fi justu, a se face deosebire intre proceduri in ambele casuri, anume, a se cere o asteptare de 3, resp. 5 ani atunci, cându partea absentéza, séu s'au dusu din cause juste (d. e. la economia de vite etc.) si numai dupa trecerea acestui tempu, déca absentulu nu au mai datu semne de viétia séu ubicatiune, a se emaná edictulu, si apoi a se decretá divortiu fára mai departe cercetare. Iér' in casu de parasire fára cauza (unde se póte presupune necredintia), a se emaná edictulu, dar' totu odata a si cercetá caus'a parasirei, si déca parasirea aduce dauna celei-lalte párti, si a se denumí unu curatoru pentru aপরarea absentului, care procedura din urma are locu si atunci, cându se scie loculu ubicatiunei absentului, dar' nu voiesce a se presentá, in care casu credu, ca si actiunea trebuie sa i se intimeze, dq-si este elu representatu prin curatoru.

XIX.

Ceva despre cununiile mestecate.

Dupa legile vechi bisericesci si pracs'a, seversirea cununii mixte cadea in competinti'a parochului miresei; iér' in casu de divortiu actiunea trebuia sa se radice la forulu pártiei incte. Prin articolulu dietalu 53 din an. 1868 (Ungariei) despre reciprocitatea confessiunilor, in §. 11. s'au dispusu: ca casatoriile mestecate se potu incheia validu inaintea parochului *oricárei párti*.

In casu de divortiu s'au dispusu prin art. diet. 48 din an. 1868 §. 1. ca procesele divortiali trebuie sa se incépa la judecatori'a — bisericesca — competentá a pártiei *acusate* si dupa ce sentinti'a pronunziata asupr'a pártiei acuzate s'au radicat la valóre de dreptu, procesulu are a se transpune in 30 de zile ex officio la judecatori'a pártiei actóre, carea va aduce sentintia asupr'a pártiei acuzatóre.

Pentru fia-care parte este numai sentinti'a forului ei obligatore.

Interesanta este o dispusetiune respective opiniune a ministeriului de justitia reg. ung. din 1873 nr. 18,690, adresata cátra ministeriulu reg. ung. de culte, in cestiunea: ca care mini-

steriu si incátu este competinte a se amestecá in judecat'a forurilor bisericesci (ansa s'a datu prin deciderea unui procesu divortialu micstu).

Ministriulu de justitia dice: ca elu nu este chematu a se amestecá in decisiunile judecatoriilor, decátu numai in casuri de colisiuni de competintia intre judecatorii si deregatorii administrative si intre judecatorii regnicolari si straine (dupa §. 25. art. dietalu 4 din 1869); iér' suprainspectiunea sa se estinda numai asupr'a judecatoriilor organizate prin citatulu articulu (alu statului), nu inse si asupr'a judecatoriilor bisericesci séu militari (art. diet. 31 din 1871); nici in competinti'a curtiei de casatoria nu cade deciderea causeru, ci se tienu de judecatoriile bis. (§. 297. art. diet. 54 din 1868). Insa consistoriele nu potu fi organe fára nici o controla in statu; puterea statului are a veghiá, cá legea sa se observeze, si precum inainte de 1848 au pasitu autoritatea Maiestatica incasu si, cându óre-cine in contr'a legii s'aru fi neindreptatitu in trebi bisericesci, asiá cum se manifestá acea putere in ministeriulu de culte, ce are a priveghiá asupr'a confessiunilor, si acéla are a veghiá, cá judecatoriile bis. se observe competinti'a in marginile legii; inse aceea, cá ministeriulu sa pronuncia cassarea vre-unei sentintie aduse de judecatoriile bis., ministeriulu nu se póte admite. (Va urmá.)

Varietáti.

Nazarenu pagubitu prin furtu.
Dilele trecute fiindu prinsu mai multi taia punga, fassiunara, ca intre altele au furatu si dela unu cetatianu din Segedinu óre-care suma mai mica. Pagubitul in urm'a acestei fassiuni fu citatu inaintea politiei, unde dechiará, nu spre mic'a mirare a comisarului, ca dela densulu nu a furatu nime nimic'a, ba, ce e mai multu, fiindu confrontatu cu furii, cându acestea i-au spus in fatia, ca l'au furatu, omulu nostru protestá tare si afirmá ca dieu nu l'au furatu, si asiá s'a intemplat in viétia politiana acea scena, ca nu furulu negá furtulu ci pagubitul. Explicatiunea acestui casu estrordinariu jace in acea, ca pagubitul fiindu *nazarenu* s'a temutu, cá nu cum-va recunoscendu furtulu, sa ha silitu a depune juramentu inaintea tribunalului, ce dupa cum se scie sta in contradicere cu principiile acestei secte nóue.

(O viptima a turciloru.) Diuariulu „Germania“ ce apare in Berlinu comunica o istorióra picanta ce o reproducemu pe scurtu in urmatoarele: In Rom'a exista unu comitetu serbofilu organizatu cu scopulu de a spriginí pe serbi. In dilele din urma elu a arangiatu unu concertu, pentru a colectá pe calea acést'a ajutóre in bani pe sém'a serbiloru. Cu vre-o câte-va septamáni inainte se presentá acestui comitetu unu serbu de celu mai curatu calibru. Acest'a povesti comitetului ca numai prin minune a scapatu de pericululu siguru de a fi ingropatu de viu de cátra musulmani; scapáandu s'a refugiatu pe o corabia in Itali'a si neavendu de locu mijlóce a venitu pe josu dela portulu din Civit'a vechia pána la Rom'a. Comitetulu audiendu de acést'a crudime oribila a tienutu o siedintia si a hotaritu a i dá nenorocitul serbu totu sucursulu de lipsa. Refugiatulu fu imbracatu bine, ba i s'a datu si bani de busunariu si in acélesi tempu fu alesu agentu internu si esternu alu serbofililoru. Pe scurtu elu devení unu feliu de factotum pentru comitetu si povestea membriloru totu felulu de crudimi oribile ce pretindea ca le-au comisu turcii chiaru inaintea ochiloru sei contr'a crestiniloru nevinovati.

Membrii se inforara si ur'a loru contr'a turciloru cresceá din di in di. In sfersitu se aflá óre cine, care voiá sa comunice lumei aceste crudimi prin o brosiura tiparita. Se calculá déjá cu castigulu celu mare ce avea se aduca vendiarea acelei brosiuri ce erá menita a se tipari in 100,000 esemplare. Cându tréb'a mergea mai bine si cându se corigá prim'a cóla tiparita, i vení la urechile comitetului o descoperire rusinósa. Serbulu lor maltratatu erá unu individ ce servise de vre-o câte-va luni in legatiunea turcésca din Rom'a si care in urma fu dimissiunatu. Neseiundu ce sa faca se presentá acestui comitetu serbofilu.

(Secrete de statu). Lamar-mora povesteste in cartea sca cea nóua despre secretele de statu unele lucruri ce arata cátu de putiena grige se póta in Itali'a de documentele oficiali. „In anulu 1865 cându se transfera capital'a la Florenti'a, dupa ce se espedase déjá cea mai mare parte din ladile ministeriului de esterne, voiamu sa mai vedu insumi putienele harthii ce mai remasese in cabinetulu meu si aflai intr'o lada aprópe de cuptoriu intr'o gramada de harthii si diurnale sfasiate unu documentu pe pergamentu care 'mi desceptá curiositatea cu atátu mai multu, cu cátu cunosceamu la capetulu lui subsemnările lui Victoru Emanuilu si a lui Napoleonu III. Acestu documentu nu erá nici mai multu nici mai putienu decátu tractatulu originalu despre cedarea Savoiei si a Nizzei la Francia, pe care nu-lu mai vediusemu pána aci. 'Si póte intipui ori si cine ce amu semtitu afláandu unu documentu de atát'a insemnate intre harthiele destinate focului, si uimirea ce amu esprimatu subalterniloru mei pentru ca acéla nu s'a transferatu inca mai de multu la archive. Mi s'a observatu, ca ministeriulu de esterne 'si are archivele sale proprie si ca de o bucata de vreme nu se mai dau la archivele statului nici tractate nici alte documente. De aceea nu me voiu mirá de locu, déca acelu tractatu originalu nu e depusu inca in archive nici in ór'a ce scriu“ (1875)... „Cându eram eu in ministeriu“, continua Lamarmora, si cându se presupunea cum credu, ca Prussi'a ni va propune o conventiune militara, ce avea sa urmeze tractatului de aliantia din 8 Aprilie 1866, aveamu lipsa de conventiunea militaria incheiata intre Piemontu si Francia in acélesi tempu cu tractatulu pentru resbelulu din 1859, pentru a o consultá, dara nu mi-a fostu cu putintia se aflu nici conventiunea militaria nici tractatulu financialu nici tractatulu de aliantia, si mi s'a ascuratu, ca tóte aceste documente nu s'au predatu archiveloru statului ci flacáriloru si fára de a se fi mai conservatu macaru vre-o copie, pentru a consiliá celu putienu pe acést'a.“ Harthii de statu insemnate s'au aflu

si pe airea pe la pravalii dara totusi e pré multu cându unu tractatu despre cedarea unei provincie ajunge intre maculaturi.

Burs'a de Vien'a.

Din 5/17 Martiu 1877.

Argintu	111 30
Galbinu	5 75
Napoleonu d'auru (poli)	9 75 1/2
Valut'a nóua imperiale germána...	60 —

Nr. 51.

Concursu.

Pentru ocuparea statiunei de capelanu in parochi'a de a III clasa din Batizu cu incuviintiarea prea venerabilului consistoriu archidiececanu din 17 Decembre 1876 Nr. 3615 B. se escrie concursu pána la 3 Aprile a. c. st. n. in carea di se va tiené si alegerea.

Emolumentele impreunate cu acestu postu suntu: jumetate din venitele acestei parochii de 300 fl. v. a. adeca 150 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acést'a statiune voru avé a-si adresá concursele instruite dupa prescisele sinodului archidiececanu din 1873 la subscri-sulu pána la terminulu indicatu.

Dev'a, 3 Martiu 1877.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Ioanu Papiu m/p.
protopresbiteru.

1—3

Nr. 14.

Edictu.

Mari'a Georgiu Radu din Her-manu, care de 21 ani parasí cu necredintia pre legiuitulu ei barbatu Georgiu I. Gocimanu din Brasiovu, se citeza prin acést'a, cá in terminu de unu anu de dile sa se presenteze inaintea subrisului scaunu protopopescu, cáci la din contra procesulu matrimonialu asupr'a-i pornitu dela 13 Ianuariu a. c. se va decide si in absentia densei.

Scaunulu ppescu gr. or. alu Brasiovului II.

Brasiovu, in 21 Ianuariu 1877.

Ioanu Petricu m/p.
protopopu.

1—3

Anunciu.

In comun'a Vestemu, departare de 1 1/2 mile de Sibiiu spre Turnu-rosiu si Brasiovu, drumulu principalu alu tierei, se afla de vendiare, din máná libera, o **casa** de materialu solidu cu bolta, mai departe cu *dóue pivnitie* boltite, fantána in curte, siura cu *dóue* grajduri de zidu, gradina de legumi, si de pomi, la strad'a mare; viia si unu locu de viia, 3 jug. de pamentu aratoriu, 4 jug. de livedi, tóte de clas'a I, in apropiarea satului, celu multu departare de 300 pasi. A se face in-trebare la dlu proprietariu alu realitátiloru si totu odata comerciantu. **Georgiu Deacu**, in Vestemu Nr. casei 151. 2—3

Anunciu pentru sántele biserici.

Lumini fórté eftine

de céra curata

albe si colorate in cuantitáti mari si mici, se afla in fabric'a de lumini de céra a lui

Ioanu Farcasiu,

piati'a mica lângá bolt'a comer-ciantelui **Gligoru** in Sibiiu.

1—2